

Deze nota betreft het thema 'vernieuwend besturen'

Een snel veranderende maatschappij en het effect van klimaatverandering op ons watersysteem vragen om proactief bestuur. Als dienstverlenende organisatie werkt Rijnland klantgericht, waarbij Rijnland staat voor het verminderen van regels en het scheppen van duidelijke kaders.

D&H-beeldnota

Registratienummer:

18.153617

D&H vormt een beeld van de voortgang van de pilot maatschappelijke initiatieven en de dilemma's die we daarin tegenkomen en doet richtinggevende uitspraken voor het vervolg.

Deze beeldnota geeft D&H inzicht in:

- de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan (context)
- de afspraken die D&H heeft gemaakt over de pilot (context)
- het potentieel van maatschappelijke initiatieven
- wat in de pilot is gedaan en welke initiatieven zijn binnen gekomen
- de dilemma's die daarbij tegenkomen
- de bestuurlijke vragen die richtinggevend zijn voor het vervolg

Context – Voor welke maatschappelijke uitdagingen staan we?

Het hoogheemraadschap van Rijnland werkt al eeuwenlang aan een goed functionerend en veilig watersysteem. Al ruim 750 jaar beweegt Rijnland mee met de dynamiek van het water en zorgt ervoor dat er geleefd kan worden in een van de meest kwetsbare rivierdelta's op aarde. Veilig wonen, werken en recreëren in dit gedeelte van Nederland met voldoende, gezond water èn droge voeten. Dat is waar leven in Rijnland voor staat, samenleven met water.

Maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering, de energietransitie, duurzaamheid, bodemdaling, circulaire economie, de digitale transformatie én de veranderingen in de maatschappij vragen van Rijnland om een andere manier van (samen) werken en sturen. Vraagstukken die betrekking hebben op groen/blauwe schoolpleinen komen bijvoorbeeld steeds vaker bij ons binnen, via enthousiaste scholen en burgers, maar ook via stresstesten waar schoolpleinen oplichten als 'hitte-eilanden'. Zodoende wordt dit vraagstuk ook vaker door gemeenten geagendeerd voor strategische samenwerkingsagenda's.

De pilot maatschappelijke initiatieven is één van de manieren waarop we vormgeven aan anders sturen en (samen)werken. Andere lopende Rijnlandse trajecten die dit doen, zijn: Invoering van de Omgevingswet, Strategische Samenwerkingsagenda's en Rijnland als Proactieve Samenwerker.

Context – Wat heeft D&H afgesproken over de pilot?

D&H heeft in april 2018 besloten om een pilot 'maatschappelijke initiatieven' te starten. Dat betekent dat we in 2018 experimenteren met een beperkt aantal maatschappelijke initiatieven om zicht te krijgen op wat het ons kan opleveren en te oefenen met waarderen. Op die manier komen bestuurlijke dilemma's voor het voetlicht en worden via precedentes uitgangspunten, kaders en richtlijnen ontwikkeld. In april 2018 heeft D&H eveneens besloten om € 75.000,- uit de exploitatie beschikbaar te stellen voor de pilot (door de langere doorlooptijd van initiatieven, is hiervan nog niets uitgegeven). Daarnaast heeft D&H ingestemd met een kwalitatief waarderingkader: een hulpmiddel om met initiatiefnemers het juiste gesprek te voeren, om verschillende dimensies van een initiatief te belichten en om een integrale afweging te maken.

Welk potentieel hebben maatschappelijke initiatieven?

Klimaatverandering, circulair en de energietransitie zijn bij uitstek onderwerpen die zich lenen voor uitnodigende kaders waar anderen zich aan willen verbinden. Als we onze omgeving bijv. klimaatrobust en circulair willen maken, dan kunnen wij dat als overheden niet alleen en raakt dat aan veel particulieren. Maatschappelijke initiatieven bieden kansen om aan te sluiten op de creativiteit, de energie, de verbinding en het innoverend vermogen van buiten. Het aansluiten bij maatschappelijke initiatieven kan bovendien een positief effect hebben op onze zichtbaarheid en imago. Het is echter ook zoeken hoe wij ons als 'responsieve' overheid' (zie NSOB model, figuur 1) verhouden tot deze initiatieven en wat wij te bieden hebben.

Figuur 1: NSOB model

Wat hebben we gedaan in de pilot?

In 2018 hebben we het volgende gedaan t.b.v. de pilot (hoofdpijnen):

- In gesprek met initiatieven, zie overzicht tabel 1.
- Het waarderingskader is ontwikkeld en verder aangescherpt aan de hand van concrete casuïstiek, zie kolom 1 van tabel 1
- Rondje gluren bij de burens, zie bijlage 1
- Interne communicatie: artikel nieuwsbrief Rijnland en het onderwerp is gedeeld met medewerkers via brede overleggen relatie-, omgevingsmanagement, gebiedscoördinatoren en vergunningverleners
- Externe communicatie: artikel in Rijnland Magazine (Innovatie-editie) over andere vormen van samenwerking, waaronder maatschappelijke initiatieven
- Interne bemensing

Tabel 1: overzicht initiatieven

Concreet in gesprek	(Nog) niet concreet	Afgewezen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Casimirschool - Gouda (toegezegd) ▪ Vroonhoeve (school) – Alphen ▪ Basisschool ter Does-Hoogmade ▪ Drijvende tuinen en vergroeningsproject Singelpark Gouda ▪ Baggerinitiatieven overig water 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drijvende tuintjes bedrijventerrein Haarlem ▪ initiatief ontharden van een straat in Alphen aan den Rijn ▪ School Katwijk ▪ Initiatief Boskoop (check) ▪ Raadslid Lisse: ideeën ontharding ▪ School Gouda en Leiderdorp 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Plantenbakken bij Escaperoom Leiden

Welke dilemma's en leerpunten komen we tegen?

- **Stellen wij ons uitnodigend op?** Het kost moeite om in de organisatie maatschappelijke initiatieven te vinden. Mensen herkennen ze niet als zodanig en ze komen maar mondjesmaat binnen. Dit roept de vraag op: stellen wij ons uitnodigend op? Zijn we als zodanig op het netvlies? We hebben nog geen loket, persbericht of campagne hieraan gewijd.
- **Brede betrokkenheid kost tijd, hoe gaan we daarmee om?** Een voorstel wordt vanuit maatschappelijk oogpunt sterker, wanneer meerdere partijen zich hieraan verbinden vanuit hun eigen belang. Het kost echter tijd om betrokkenheid en financiering met meerdere partijen rond te krijgen. Rijnland kan daarin een vliegwiel of multiplier zijn. Voorbeeld schoolplein: na twee jaar ligt er een ontwerp, vervolgens wordt daar op allerlei manieren financiering bij gezocht. Dat maakt dat het initiatief breed draagvlak en betrokkenheid heeft, maar zorgt voor een lange doorlooptijd.
- **Passende financiële structureren?** Vanuit financiën is geadviseerd om voor de maatschappelijke initiatieven geen apart potje op te tuigen, maar vanuit de exploitatie geld te vinden om aan initiatieven bij te dragen. Voor 2018 / de pilotfase past dit en sluit aan bij de wens van D&H. Gezien de doorlooptijd is exploitatiegeld echter een lastige, omdat de gelden die eind van het jaar niet zijn uitgegeven, terugvloeien naar de algemene middelen. Initiatieven hebben vaak een lange doorlooptijd die niet aansluit bij de Rijnlandse boekhoudkundige jaren.
- **Maatschappelijke waarde in relatie tot de kerntaken.** Hoe waarderen we natuur, ontharding, beleving, sociale aspecten, educatie in relatie tot onze kerntaken? Het waarderingskader is niet zwart/wit, maar kwalitatief van aard. De eerste ervaringen daarmee zijn positief, maar het is ook nieuw, complex en spannend. We proberen te sturen op het verbinden van verschillende maatschappelijke belangen en het gezamenlijk creëren van meerwaarde. Daarbij speelt ook: waar 'durven' we ja op te zeggen? Het aantal initiatieven dat we steunen is nog beperkt en we hebben nog geen kans gehad om deze terug te leggen op de bestuurstafel.

Bestuurlijke vragen voor het vervolg

- **Hoe gaan we verder met de pilot maatschappelijke initiatieven? Houden we het klein of maken we het groter?** Voorstel is om de pilot in 2019 groter te maken, deze meer in de etalage te zetten via bijvoorbeeld een

communicatiecampagne en te leren hoe we hiermee omgaan en wat het ons oplevert.

- **Uitnodigend besturen: wat hebben wij te bieden? Expertise, geld, open houding t.a.v. oplossingen, regels en procedures?** Voor 2019 is opnieuw € 75.000,- in de exploitatie beschikbaar voor de pilot. Een open houding t.a.v. oplossingen, regels en procedures gaat over houding en gedrag. Vanuit het Rijnlandse bedrijfsplan en strategische personeelsplanning wordt daaraan doorlopend gewerkt.
- **Kiezen we ervoor om in te zetten op een specifieke doelgroep?** Scholen/schoolpleinen is een doelgroep met veel potentie, omdat verschillende belangen en beleidsvelden bij elkaar komen. Het biedt voor Rijnland kansen om zichtbaar bij te dragen aan klimaatbestendigheid (wateroverlast en hittestress) en waterbewustzijn.

Bijlage

- Rondje gluren bij de burens